

Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Takie same dla wszystkich – znaczenie przedmiotów w postrzeganiu i kształtowaniu tożsamości narodowej i lokalnej”, Suchedniów, 7 września 2019 roku

Żyjemy w świecie pseudonauki. Powszechność smartfonów czy tabletów z szybkim dostępem do zasobów sieci internetowej sprawiła, że każdy posiadacz takiego urządzenia może niemal natychmiast znaleźć odpowiedź na każde nurtujące go pytanie. To dobrze. Wiedza jest w życiu człowieka bardzo istotnym czynnikiem, rozwijającym go w każdym aspekcie. Jednakże właśnie ta powszechność i ogrom zasobów internetowych bardzo często, wbrew oczekiwaniom, przeszkadza. Szybkość życia i lenistwo wymuszają na odbiorcach przyjmowanie za pewnik wszystkich informacji znajdujących się w pierwszych kilku rekordach wyszukiwarki, a przecież ich kolejność nie jest odzwierciedleniem poprawności, tylko wynikiem pracy algorytmu wyszukującego słowa-klucze. W ten właśnie sposób bardzo często budujemy swoje przekonania, zdobywamy wiedzę, bez głębszych poszukiwań w innych zasobach czy głębszej refleksji nad tym, co czytamy.

Powyższych sytuacji nie unikniemy. Na szczęście, nadal są osoby i organizacje, które za cel stawiają sobie propagowanie wiedzy wynikającej z indywidualnych umiejętności badaczy pracujących z materiałami źródłowymi i bibliotecznymi. W omawianym przypadku mowa o organizacji pozarządowej z tzw. „trzeciego sektora” – Stowarzyszeniu Grupa Inicjatywna Pod Prąd, która od 2017 r. organizuje ogólnopolskie, interdyscyplinarne konferencje naukowe. Stowarzyszenie ma bardzo jasne cele wytyczone już na etapie powstawania – aktywizować lokalną społeczność oraz wzbogacić dotychczasowy dorobek kulturalny i naukowy regionu świętokrzyskiego, ze szczególnym uwzględnieniem gminy Suchedniów. Poprzez kolejne lata działalności, na większą i mniejszą skalę, wytyczone na początku drogi zadania są sukcesywnie realizowane.

Jednym z przejawów owej aktywności była podjęta w 2017 r. próba zorganizowania konferencji naukowej dotyczącej Suchedniowa. W zamierzeniu miała być ona nowym otwarciem i nowym spojrzeniem na dotychczasowy stan wiedzy dotyczącej miejscowości. Dzięki dużemu zaangażowaniu członków Stowarzyszenia udział w seminarium zadeklarowało spore grono naukowców zarówno z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, jak i z innych ośrodków naukowych, takich jak Zielona Góra, Lublin czy Warszawa. Dobór referatów dał

słuchaczom i prelegentom możliwość zapoznania się z bardzo różnorodnymi tematami oscylującymi wokół szeroko rozumianego zagadnienia industrialnego krajobrazu osad górniczych oraz dyskusji o nich. Pozytywny przebieg oraz reakcja uczestników przekonały członków Stowarzyszenia, że ta forma aktywności jest jak najbardziej potrzebna i oczekiwana.

W związku z powyższym Stowarzyszenie rokrocznie zaprasza kolejnych prelegentów i wszystkich zainteresowanych do udziału w kolejnych edycjach wydarzenia. Widząc potrzebę rozszerzenia prezentowanej tematyki, wraz z kolejnymi spotkaniami ustalano tematy coraz bardziej ogólne, ale zawsze nawiązywały one do regionu, a co najmniej jedno lub dwa wystąpienia – do dziejów miejscowości macierzystej.

W ten sposób dochodzimy do dnia 7 września 2019 r., kiedy to w Suchedniowskim Ośrodku Kultury „Kuźnica” odbyła się III Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt. „Takie same dla wszystkich – znaczenie przedmiotów w kształtowaniu tożsamości narodowej i lokalnej”. Proponowana tematyka konferencji miała, wedle organizatorów, zwrócić uwagę społeczeństwa i zachęcić innych badaczy do badań na temat historii odzyskiwania, utrzymywania i utrwalaania niepodległości w szeroko rozumianym regionie świętokrzyskim. Miała również ukazać sposób budowania i odczytywania opowieści, narracji historycznej poprzez przedmioty, wydawałoby się, mniej lub bardziej znaczące. Organizatorzy chcieli pokazać, że tożsamość niepodległości to nie tylko czyn zbrojny czy szereg działań cywilnych, wykonywanych przez cały okres zaborów czy już po odzyskaniu suwerenności, zmierzających do jednego – szeroko rozumianej Niepodległości. Celem prelegentów było skupienie się na przedmiotach dużych, małych, publicznie dostępnych, prywatnych, zadbanych i zapomnianych, które związane są z polskimi drogami do suwerenności, oddziaływały lub nadal oddziałują na nasze poczucie tożsamości i jedności z wolną ojczyzną. Powyższą tematykę ograniczono do rejonu międzyrzecza Wisły i Pilicy, który, jak uważają organizatorzy, poprzez swoją wielowiekową spuściznę dziejową ma znaczący wpływ na poruszaną tematykę także w kontekście ogólnopolskim. Zakres tematyczny wpisywał się w narodowy program obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości, przewidziany na lata 2017–2021, oraz w zakres działań Europejskich Dni Dziedzictwa.

W wydarzeniu wzięło udział ośmiu prelegentów, reprezentujących środowiska muzealne i naukowe. Obrady były podzielone na dwie części, każda kończyła się dyskusją, a pomiędzy obiema była przerwa kawowo-herbaciana oraz dwa wydarzenia towarzyszące: wernisaż wystawy pt. „Pejzaże Świętokrzyskie”, składającej się z prac plastycznych przygotowanych przez Stowarzyszenie KreArte, oraz promocja czwartego numeru cyklu wydawniczego Zeszyty Suchedniowskie. Historia.

W części pierwszej wystąpili: pani Wioletta Sobieraj i pan Paweł Kołodziejski z Muzeum Przyrody i Techniki „Ekomuzeum” im. Jana Pazdura w Starachowicach, pan Krzysztof Myśliński z Muzeum Historii Kielc oraz piszący te słowa Krzysztof Karbownik z Muzeum Wsi Kieleckiej.

Pani Wioletta Sobieraj zaprezentowała zebrany referat pt. *Zakład metalowy zwany Pałacem Schoenberga w Wąchocku*. Bardzo ciekawe wystąpienie, bogate w ilustracje oraz przywiezione przez prelegentkę artefakty przeszłości, zaprezentowało dawne oraz obecne dzieje dziś w dużej mierze zapomnianego miejsca, jakim są pozostałości po wąchockim zakładzie hutniczym, ze szczególnym uwzględnieniem tytułowego „pałacu”, wybudowanego przez Mikołaja Schoenberga. Ukazane dzieje obiektu są barwnym przykładem niełatwej współpracy pomiędzy „obcymi” i „swoimi”, dwóch pokoleń rodziny Schoenbergów i ich dokonań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego Wąchocka.

Kolejnym prelegentem był Krzysztof Karbownik, który zaprezentował referat pt. *Kłopotliwe pamiątki wzniosłej sprawy – kapliczki uwłaszczeniowe międzyrzecza Wisły i Pilicy*. Poruszana tematyka jest praktycznie nieznana. Do dziś zachowało się niewiele kapliczek, pomników stawianych dość licznie w latach 70. XIX wieku na pamiątkę ukazu uwłaszczeniowego chłopów w Królestwie Polskim. Autor przedstawił okoliczności powstawania tego typu obiektów, ich niełatwe losy w okresie odzyskiwania niepodległości oraz zaprezentował do dziś istniejące przykłady „chłopskiej wdzięczności względem cara”, niektóre w niezmienionej od czasów powstania formie.

Pan Paweł Kołodziejski z Ekomuzeum przygotował i wygłosił wystąpienie pt. *W cieniu Wielkiego Pieca. Zabytkowa huta w Starachowicach jako symbol lokalnej tożsamości*. Zaprezentowany materiał pokazał, że Starachowice są dobrym przykładem udanego procesu wytworzenia wspólnych wartości wokół posiadanego lokalnie, zachowanego dziedzictwa kulturowego, w tym wypadku przemysłowego, w postaci Wielkiego Pieca. Istnienie Ekomuzeum, które poprzez swoją różnorodną działalność bazującą na lokalnych zasobach potrafi osiągać znaczne sukcesy w budowaniu dobrych relacji między kulturą i jej odbiorcą, w znacznej mierze przyczynia się do tworzenia w lokalnej społeczności własnej wartości oraz wypracowania kanonu postępowania niezbędnego do poznania, zachowania oraz promocji własnego dziedzictwa kulturalnego.

Ostatnim prelegentem w pierwszej części był magister Krzysztof Myśliński. Jego referat pt. *Dom jako przedmiot. Identyfikacja i autoidentyfikacja w sytuacji opresji zbiorowej* przeniósł słuchaczy w zupełnie inne rejony postrzegania najbliższego nam miejsca, przedmiotu, jakim jest nasz własny dom. W bogato ilustrowanej przykładami fotograficznymi prezentacji pan Myśliński ukazał dom zarówno jako miejsce życia każdego człowieka wraz z wszelkimi z tym związanymi konotacjami socjologicznymi i antropologicznymi; jak również

jako budynek, przedmiot służący do różnych użytecznych celów. Autor szczególnie skupił się na domu jako formie zabezpieczenia – pośredniego lub bezpośredniego – jego mieszkańców, użytkowników od różnych, niespodziewanych i wrogich im sytuacji.

Po wygłoszonych referatach nastąpił czas na dyskusję. Do wszystkich zaprezentowanych dotychczas prezentacji padły pytania lub zostały przedstawione dygresje. Najwięcej z nich dotyczyło wystąpienia pani Wioletty Sobieraj i pana Krzysztofa Myślińskiego. W pierwszym przypadku dopytywano o szczegóły architektoniczne i konstrukcyjne obiektu, jego twórcę oraz perspektywy na przyszłość. W drugim doceniano oratorskie umiejętności mówcy oraz zwracano uwagę na temat jako bardzo interesujący i ciekawie zaprezentowany.

Jak wspomniano, dodatkowymi elementami w przerwie pomiędzy sesjami była wystawa prac plastycznych oraz promocja czwartego numeru wydawnictwa „Zeszyty Suchedniowskie. Historia”. Warto skupić się na wydawnictwie, które nabiera tempa i rozmachu. Prawie od początku towarzyszy ono samej konferencji i jest kontynuacją jako wydawnictwo pokonferencyjne. Zaprezentowane w jednym roku na konferencji referaty w roku kolejnym po pracach redakcyjnych stają się tekstami naukowymi publikowanymi w „Zeszytach”. Kolejne numery zawierają również materiały dodatkowe, niezwiązane z samą konferencją, które w formie popularnej prezentują inne zagadnienia związane z dawnymi lub obecnymi dziejami Suchedniowa oraz działaniami samego Stowarzyszenia. W roku 2020, w piątym numerze wydawnictwa, ukazały się wszystkie prezentowane w 2019 r. referaty.

Drugą część rozpoczął pan Marcin Medyński jako reprezentant skarżyskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. Pokazał zebranim w formie prezentacji multimedialnej „Polskę i Polaków jako motywy i odbiorców pocztówek z okresu I wojny światowej”. Autor zaprezentował pocztówkę nie jako sztamkowe przedstawienie krajobrazu (widokówkę), ale jako nośnik informacji, idei. Na przykładzie I wojny światowej pokazał, jak mogła być wykorzystywana przez wszystkie walczące strony nie tak jeszcze stara forma komunikacji, jaką była pocztówka. Adresatami pośrednimi i bezpośrednimi mieli być w tym wypadku Polacy, których chciano pozyskać do realizacji swoich celów. Liczne, barwne i ciekawe pod wieloma względami przykłady obrazują, jak kształtował się język pocztówkowej propagandy na terenach polskich w okresie najintensywniejszych walk o odzyskanie utraconej ojczyzny.

Kolejne wystąpienie wygłosiła pani Grażyna Szkonter ze Świętokrzyskiego Stowarzyszenia „Rodzina Policyjna 1939 r.”. Referat pt. *Policyja Państwowa 1919–2019 – rys historyczny* pokazał, jak ważnym elementem w budowie suwerennego państwa były i nadal są służby porządkowe, w tym wypadku polska Policja Pań-

stwowa. Autorka zaprezentowała najtrudniejszy okres w dziejach polskiej policji, czyli lata 1919–1939, czas jej formowania i krzepnięcia w strukturach. Pokazano zmieniającą się strukturę organizacyjną, wymagania formalne oraz podstawy działalności. Bardzo ciekawym fragmentem była opowieść o działającej w II RP Kobiecej Policji Państwowej jako formacji stworzonej do zwalczania przestępstw dokonywanych przez nieletnich i związanych z handlem kobietami.

Elżbieta Kubiec, reprezentująca Chorągiew Kielecką ZHP, odczytała przygotowany wraz z doktorem Andrzejem Rembalskim ze Wszechnicy Świętokrzyskiej tekst zatytułowany *Suchedniów na łamach „Gazety Kieleckiej” w latach 1870–1914*. Była to dobrze zaprezentowana praca historyczna, bazująca na wnikliwej kwerendzie źródłowej wydawnictwa ukazującej się od 1870 r. „Gazety Kieleckiej”. Autorom udało się wyłuskać z dość dużego i chaotycznego materiału periodyku sporo informacji o samym Suchedniowie i jego okolicach. Liczba zdobytych i zaprezentowanych materiałów była zaskoczeniem nawet dla wytrwałych lokalnych badaczy historii miejscowości i pokazała, jak bogatym źródłem jeszcze nieodkrytej wiedzy jest „Gazeta Kielecka”.

Ostatnią prelegentką podczas konferencji była reprezentująca Archiwum Państwowe w Kielcach pani Iwona Pogorzelska. W referacie pt. *Afisz, plakat, druk ulotny – wizualizacja wydarzeń historycznych – w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach i Oddziału w Sandomierzu* zaprezentowała bardzo ciekawe zbiory tematyczne znajdujące się w zasobie kieleckiego Archiwum Państwowego. Prezentowane materiały są drukami, na które w dzisiejszych czasach zwracamy coraz mniejszą uwagę ze względu na ich mnogość i inne formy komunikacji. Jednak dawniej ich znaczenie było ogromne. Bardzo często stawały się one jedynym źródłem informacji, często tylko w formie wizualnej, ze względu na duży analfabetyzm społeczeństwa. Na pokazanych przez panią Pogorzelską przykładach powstała opowieść o historii poszczególnych rodzajów druku, jak również zostały ukazane zbiory kieleckiego archiwum, bogate pod względem ilości, formy i treści omawianych przedmiotów.

Drugą część konferencji zakończyła krótka dyskusja zawierająca dygresje lub szybkie pytania uzupełniające poszczególne wypowiedzi.

Przed podsumowaniem całego wydarzenia głos zabrał jeszcze pan Adam W. Gorycki, który zaprezentował swój autorski projekt „Radomsko-krakowski szlak wojny 1809 roku”, zakładający utworzenie szlaku historyczno-turystycznego, związanego ze zwycięską kampanią wojsk dowodzonych przez księcia Józefa Poniatowskiego na terytorium południowego Mazowsza i północnej Małopolski, w dobie wojen napoleońskich.

Po tej wypowiedzi organizatorzy dokonali podsumowania spotkania. Podziękowano za udział, przygotowanie i wygłoszenie nader ciekawych wystąpień.

Poinformowano również, że Stowarzyszenie za swoją poprzednią konferencję zostało wyróżnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, co jest dobrym podsumowaniem jego dotychczasowej działalności, ale również dobrą prognozą na przyszłość.

KRZYSZTOF KARBOWNIK

ORCID: 0000-0002-5667-1773

Muzeum Wsi Kieleckiej